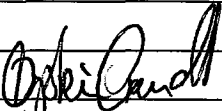
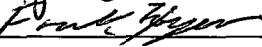

KI-notat nr.: 85/2009 - Bakgrunn for vedtak

Søker/sak:	Oddgeir Fossmark/Bygging av Fossmark Nedre kraftverk	
Fylke/kommune:	Forsand/Rogaland	
Ansvarlig:	Øystein Grundt	Sign.:
Saksbehandler:	Frank Jørgensen	Sign.:
Dato:	03 DES 2009	
Vår ref.:	NVE 200703764 - 26	
Sendes til:	Søker og alle som har uttalt seg til saken	

Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no
Org. nr.:
NO 970 205 039 MVA
Bankkonto:
0827 10 14156

Søknad om tillatelse til bygging av Fossmark Nedre kraftverk i Forsand kommune, Rogaland fylke

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	3
Høring og distriktsbehandling	5
Søkers kommentar til høringsuttalelsene	10
Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader	15
NVEs vurdering	18
NVEs konklusjon etter vannressursloven	20
NVEs vurdering og konklusjon etter oreigningsloven	21

Sammendrag

Søknaden gjelder tillatelse etter § 8 i vannressursloven til bygging av Fossmark Nedre kraftverk i Fossmarkåna og behandles i henhold til reglene i kap. 3 i samme lov. Det er søkt om tillatelse etter energiloven for etablering av nødvendige høyspentanlegg og etter oreigningsloven for samtykke til ekspropriasjon av om lag 10 % av fallrettighetene og andre nødvendige rettigheter.

Prosjektområdet ligger i Forsand kommune i Rogaland. Nedbørfeltet på 11,1 km² drenerer ut i Lysefjorden. Influensområdet ligger i nærhet av søker og er preget av jordbruk. En utbygging iht. planene vil ikke gi reduksjon av INON-områder.

Vannveien vil bli om lag 370 meter lang og gå på sørsiden av elva. Rørgaten vil hovedsakelig bli nedgravd/nedsprengt, men på noen partier kan det være mer hensiktsmessig med andre løsninger. Planlagt installert effekt er på 486 kW med en maksimal slukeevne på 1,5 m³/s. Midlere årsproduksjon er beregnet til 1,7 GWh, fordelt med 0,64 GWh vinterproduksjon og 1,06 GWh sommerproduksjon. Det er foreslått slipp av minstevannføring på 70 l/s tilsvarende 7 % av middelvannføringen hele året. Utbyggingskostnaden er beregnet til 3,8 mill. kr.

Fylkesmannen, Stavanger turistforening og naturvernforbundet i Rogaland frarår at det gis konsesjon. Det er da pekt på de negative konsekvensene for landskap og friluftsliv. Kommunen og fylkeskommunen er positive til at de gis konsesjon slik søknaden framstår. Høringsinstansene var ikke fornøyd med den undersøkelsen om biologisk mangfold som var lagt ved søknaden da den ikke var representativ for utbyggingsområdet. NVE vil bemerke at det ikke er krav om biologisk mangfold undersøkelse for kraftverk under 1 MW, og at etter høring og befaring er det etter vårt syn tilstrekkelig informasjon til at det foreligger et beslutningsgrunnlag.

Kraftverket vil gi et positivt bidrag i form av lokal verdiskapning og opprettholdelse av bosetting i et viktig kulturlandskap. De største negative konsekvensene av ei ev. utbygging vil etter NVEs syn være sprengning i fjell med lite overdekning og redusert vannføring på en kortere strekning i Fossmarkåna. Ved å ha sterkt fokus på inntak og rørgate i detaljplanleggingen og med slipp av tilstrekkelig mengde vann forbi inntaket til kraftverket hele året, mener NVE at en utbygging av Fossmark Nedre kraftverk vil være et miljømessig akseptabelt inngrep.

NVE mener fordelene ved det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir i medhold av vannressursloven § 8 Oddgeir Fossmark tillatelse til å bygge Fossmark Nedre kraftverk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

NVEs vurdering og konklusjon etter oteigningsloven

Da Oddgeir Fossmark på søknadstidspunktet ikke hadde oppnådd minnelig avtale med en av rettighetshaverne i utbyggingsområdet, ble det samtidig søkt om samtykke til ekspropriasjon av nødvendige rettigheter i forbindelse med bygging av kraftverket.

Ved søknad om samtykke til ekspropriasjon bør det på forhånd ha vært forsøkt oppnådd minnelige avtale med den eller dem det skal eksproprieres rettigheter fra, jf. oteigningsloven § 12, 2. ledd. I følge høringsbrev fra grunneieren det er søkt om å ekspropriere fra og NVEs befaring er NVE usikker på i hvor stor grad det har vært ført reelle samtaler, men vi legger til grunn at det har vært noe kontakt uten at det er oppnådd enighet.

Dersom det skal gis samtykke til ekspropriasjon av rettigheter må tiltaket utvilsomt være til større gagn enn skade, jf. oteigningsloven § 2, siste ledd. Etter vårt syn er den samfunnsmessige nytteverdien av minikraftverket som vil produsere ca. 1,6 GWh/år begrenset og en utbygging bør finne sted i forståelse mellom partene. Det kan være flere aktverdige motiver for å motsette seg en utbygging, og etter vårt syn må dette tillegges vesentlig vekt da en ekspropriasjon er et betydelig inngrep i den private eiendomsretten.

NVE gir ikke samtykke til ekspropriasjon av fallrettigheter og andre nødvendige rettigheter for gjennomføring av tiltaket da kravet om at inngrepet tvilløst er til mer nytte enn skade etter vårt syn ikke er oppfylt. En utbygging vil være avhengig av at partene oppnår en minnelig avtale.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Oddgeir Fossmark, datert 28.03.2008:

"Oddgeir Fossmark ønsker å utnytte vannfallet i Fossmarkelva i Forsand kommune i Rogaland fylke, og søker herved om følgende tillatelser:

1. Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til:

- å bygge Fossmark Nedre kraftstasjon

2. Etter oteigningsloven § 2, nr. 51. om tillatelse til:

- ekspropriasjon av nødvendig fallandel og nødvendige rettigheter for å gjennomføre utbygging av omsøkt anlegg.

Anlegget er planlagt knyttet til områdets 11 kV linje og det søkes derfor ikke tillatelse etter energiloven. Prosjektet er planlagt inn under områdekonsesjonærens konsesjon. Områdekonsesjonær er Forsand Elverk KF. Områdekonsesjonæren driver etter avtale også tilknytningskabelen."

Fossmark Nedre kraftverk, hoveddata

TILSIG		Hovedalternativ
Nedbørfelt	km ²	11,1
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	31,50
Spesifikk avrenning	l/s/km ²	90
Middelvannføring	m ³ /s	1,00
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,062
5-persentil sommer (1/5-30/9)	m ³ /s	0,137
5-persentil vinter (1/10-30/4)	m ³ /s	0,057

KRAFTVERK

Inntak	moh.	193
Avløp	moh.	152
Lengde på berørt elvestrekning	m/km	360
Brutto fallhøyde	m	41
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,112
Slukeevne, maks	m ³ /s	1,5
Slukeevne, min	m ³ /s	0,150
Tilløpsrør, diameter	mm	900
Tunnel, tverrsnitt	m ²	
Tilløpsrør, lengde	m	367
Installert effekt, maks	kW	486
Brukstid	timer	5808

MAGASIN

Magasinvolum	mill. m ³	
HRV	moh.	
LRV	moh.	

PRODUKSJON

Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	0,64
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	1,06
Produksjon, årlig middel	GWh	1,70

ØKONOMI

Utbyggingskostnad	mill.kr	3,80
Utbyggingspris	kr/kWh	2,23

Fossmark Nedre kraftverk, Elektriske anlegg

GENERATOR		
Ytelse	MVA	0,54
Spenning	kV	0,8

TRANSFORMATOR

Ytelse	MVA	0,59
Omsetning	kV/kV	11/0,7

NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)

Lengde	km	0,36
Nominell spenning	kV	11
Luftlinje el. jordkabel		Jordkabel

Høring og distriktsbehandling

NVE har mottatt følgende høringsuttalelser til søknaden:

Forsand kommune har i kommunestyremøte den 04.09.2008 vedtatt følgende:

"Driftsutvalet behandla saka i møte den 4.september 2008, og følgjande vedtak vart gjort:

- 1. Driftsutvalet uttaler at Forsand kommune er positiv til utbygging av småskala kraftverk som tillegg til landbruk.*
- 2. Forsand kommune har ingen innvendingar mot "Søknad om bygging av Fossmark Nedre kraftverk".*

Behandling i Driftsutvalet 04.09.2008

Diskusjon om pkt. 2 i vedtak "Forsand kommune har ingen alvorlege innvendingar mot...."

Rådmannen sitt framlegg til vedtak med endringsforslaget til pkt. 2 vart samrøystes vedtatt.

DRU-061/08 Vedtak:

Driftsutvalet uttaler at Forsand kommune er positiv til utbygging av småskala kraftverk som tillegg til landbruk.

Forsand kommune har ingen innvendingar mot "Søknad om bygging av Fossmark Nedre kraftverk".

Fakta

Ryfylke energi AS søker om løyve til bygging av Fossmark Nedre kraftverk i Forsand kommune.

Konsesjonssøknad har vært utstilt til offentlig ettersyn i servicetorget, Forsand kommune den 26.05.2008 til den 25.07.2008.

Noregs vassdrags- og energidirektorat ber om uttalelse frå Forsand kommune.

Administrasjonen har skreve mellombels uttale den 31.07.2008.

Lover, forskrifter, rundskriv

Søknaden gjelder løyve etter § 8 i vannressursloven.

Gjeldande planar, retningslinjer og vedtak

Området er i gjeldande kommuneplan markera som LNF-område med landbruk dominerande.

Innkomne uttalar

Ingen uttalar er registrert direkte av Forsand kommune.

Vurdering og konklusjon

Forsand kommune er kjent med planane for Fossmark Nedre kraftverk og har ingen alvorlige innvendingar til planane. Forsand kommune er positiv til at landbruksføretak kan utvikla småkraft til ei komplimenterande inntomstkjelde. Forsand kommune vil likevel påpeika at det er ei mangelfull studie av konsekvensar for biologisk mangfold som presenterast i søknaden. Den er frå år 2004 og avser den øvre del av Fossmarkåna, med delvis heilt anna vegetasjon og miljøforhall i øvrig.”

Fylkesmannen i Hordaland uttaler følgende i brev av 09.12.09:

”En gjennomgang av søknaden viser at det ikke er foretatt noen biologisk mangfold undersøkelse i forbindelse med disse utbyggingsplanene. Det er kun vedlagt en undersøkelse fra 2004 som ble laget i forbindelse med bygging av et kraftverk noe lenger oppe i elva. Det har derfor vært nødvendig å ta høyde for usikkerhetene vedrørende biologisk mangfold i uttalelsen.

Fylkesmannen vil påpeke at det bør stilles ekstra strenge krav til dokumentasjon for denne søknaden, siden det er forutsatt ekspropriering av rettigheter. En eventuell ny undersøkelse må gjennomføres sommerstid.

Denne uttalelsen har derfor status som foreløpig, og vi forutsetter at søknaden sendes på ny høring dersom nye opplysninger fremskaffes.

[...]

***Vurdering:** I registreringen "Vakre landskap i Rogaland" (Rogaland Fylkeskommune) er området registrert med "nasjonal interesse". På mange områder vil utbyggingen komme i konflikt med landskapsverdiene. Både utsprengning av inntak, inntaksterskel og linjetilknytning ved luftspenn kan bli dominerende landskapselementer.*

På berørt strekning renner Fossmarkåna over berg og ned til Myra. Sterkt redusert vannføring på en slik elvestrekning vil være svært skjemmende og uheldig for landskapsbildet.

Det er laget parkeringsplass ved Skrøyla, og med utgangspunkt i denne har Forsand Kommune har laget flere turforslag i området med løypebeskrivelser (www.forsand.kommune.no). Inngrepene er stedvis synlige fra dette løypenettet.

Fossmark er et sentralt område i Lysefjord-naturen. Av hensyn til allmenhetens bruk av området — turisme inkludert — vil den omsøkte utbygging ha negativ innvirkning på opplevelsesverdien.

***Konklusjon:** Virkningene på landskap er betydelige. Fylkesmannen kan ikke se at en kraftproduksjon på 1.7 GWh kan forsvare slike inngrep. I tillegg er det usikkerheter knyttet til biologisk mangfold (ikke utredet). Med utgangspunkt i foreliggende opplysninger kan Fylkesmannen ikke gå inn for at det gis konsesjon.”*

Rogaland fylkeskommune uttaler i brev av 27.08.2008

”Fylkesutvalget i Rogaland behandlet saken 19.08.2008 og fattet følgende vedtak:

Rogaland fylkeskommune går inn for at det gis tillatelse til bygging av Nedre Fossmark kraftverk i henhold til søknad av mars 2008.

Rogaland fylkeskommune forutsetter at kulturminneinteressene ivaretas i samsvar med bestemmelsene i Kulturminneloven, jfr. saksforelegget.”

[...]

3. Fylkesrådmannens vurdering

Fylkesrådmannen legger til grunn at det er et nasjonalt mål å utnytte energiressursene i små vassdrag dersom de miljømessige ulempene ikke er for store — og at prosjektene har en klar, positiv virkning for lokalsamfunnet.

Sammenlignet med andre prosjekt for små kraftverk i Rogaland er Nedre Fossmark kraftverk et lite anlegg (minikraftverk) med jevnt over lavt konfliktnivå. Dette gjelder også i forhold til det nærliggende Fossmark kraftverk litt lenger oppe i vassdraget som fylkeskommunen var positiv til i 2005 (jfr. saksforeleggets kap. 1).

Når det gjelder kulturminner, er det ikke registrert automatisk freda kulturminner i eller i nærheten av tiltaksområdet. Potensialet for funn av slike kulturminner vurderes dessuten som lite. Det er registrert fem nyere tids kulturminner, i form av SEFRAK-bygninger, i tiltaksområdet. Ingen av disse ser ut til å komme i direkte konflikt med omsøkt tiltak. Fylkesrådmannen forutsetter at en ved anleggsarbeidet tar hensyn til kulturlandskapselement som steingjerder, rydningsrøyser, bakkemurer med mer.

Fylkesrådmannen vil understreke at selv om det pr. i dag ikke er kjent automatisk freda kulturminner i området som omfattes av tiltaket, må eventuelle funn ved gjennomføringen av planen straks varsles Rogaland fylkeskommune, og alt arbeid stanses inntil vedkommende myndighet har vurdert funnet, jfr. Lov om kulturminner § 8, 2. ledd.

Etter fylkesrådmannens vurdering er de samfunnsmessige gevinstene ved prosjektet klart større enn ulempene, og det anbefales derfor at det gis konsesjon.”

Statens vegvesen uttaler følgende i brev av 09.03.09:

”Ryfylke Energi AS har sendt oss kartgrunnlag som viser adkomstforhold til planlagt kraftverk. Adkomsten berører ikke våre interesser. I lys av dette har Statens vegvesen ingen merknader til utbyggingen.”

Naturvernforbundet i Rogaland uttaler følgende i brev av 25.08.08:

”Området som blir berørt framstår i dag som et vakkert landskap og betyr mye for det lokale estetiske inntrykket. Området inngår i STF's turløype ”Lysefjorden Rundt”. Det er dessuten tilrettelagt for dagsbesøk i området med en større parkeringsplass på Skrøyla. Fra turveien er den omsøkte reguleringen godt synlig. Ved frafall av vannføring i denne delen av Fossmarkelva vil inntrykket av natur og kulturlandskap bli sterkt forringet.

I dag er området langsmed selve elva lite besøkt, men området er naturskjønt og en viktig del av hele naturopplevelsen langs Lysefjorden. Hele området sees ovenfra langs veien til Fossmark og fra stier og utsiktpunkt i området. En del av strekningen er også godt synlig fra Preikestol-området på motsatt side av fjorden og utfyller opplevelsen av en fjord rik på natur og med fritt vann i bevegelse. Vi er særs kritisk til en utbygging som vil bidra til å redusere naturopplevelsen for de 100 000 turgåerne som hvert år bestiger Preikestolen.

I forbindelse med utviklingsarbeidet i Lysefjorden eksisterer det planer om å gjenoppbygge den ødelagte rutebåtkaien ved vassdragets utløp til sjøen. Herfra går det en gammel driftevei langs vassdraget til gårdene på Fossmark. Ytterligere regulering av vassdraget vil forringe de framtidige mulighetene for å utvikle et nytt reiselivstilbud i fjorden.

Denne korte elvestrekningen har breie svaberg og fosser, er en vesentlig del av Fossmark. Med en minstevannføring på 7 % (70 l/s), vil den landskapelige helheten i Fossmark bli borte for godt.

Med hensyn til artsrikdom uttaler vi oss på grunnlag av enkle befaringer i år. Fossekall er registrert som hekkefugl i vassdraget. Utbyggingen av øvre del av vassdraget har allerede redusert fossekallens potensielle hekkeplasser og en ny utbygging vil utvilsomt ha negative konsekvenser for arten. Det gjelder ikke bare i forhold til egnede hekkeplasser, men også når det gjelder matsøk. Ørret er også påvist og vil bli påvirket negativt ved utbyggingen.

I denne sammenheng må vi anmerke at konsulentselskapet AMBIO tydeligvis har tatt lett på sin utredningsoppgave da de bare har kopiert undersøkelsen for utbyggingen av Fossmark øvre. Søknaden for nedre del bør ikke være gyldig uten en reell undersøkelse av biotopen.

Dessuten er feltundersøkelsen utført i desember (fortsatt øvre del), en årstids om gir et svakt grunnlag for konklusjoner om de naturmessige forhold. For å få utført en god rapport om biologisk mangfold må fagfolk innen de forskjellige felt gå over området når det er mulig å foreta observasjoner.

Søknaden for kraftverket i nedre del må ses i sammenheng med eksisterende utbygging av øvre del som har tatt bort den største delen av fallet i Fossmarkelva. I dag er øvre elveløp mye skjult av tett skog og inngrepet viser ikke så godt på avstand. Men slike naturinngrep må alltid vurderes ut ifra terreng og ikke etter plantet skog som kommer og går.

Bygningen for øvre kraftstasjon er stor og dominerer i landskapet. Kraftstasjonen gir også i fra seg en sterk lyd til området. Enda en kraftstasjon i tillegg, med regulering, bygninger og støy, vil være ødeleggende for landskapet.

Naturvernforbundet i Rogaland vil frarå at det gis konsesjon til omsøkt utbygging av Fossmark Nedre."

Stavanger Turistforening (STF) uttaler i brev av 19.09.08

"Fossmark er et lite tettsted 300 m over Lysefjorden med god utsikt til Preikestolen på den andre siden av fjorden. Det foregår i dag en stor satsing på fjordturisme i Lysefjorden. Stavanger Turistforening (STF) er sterkt involvert i dette arbeidet, både som en aktør i Lysefjorden utvikling AS og spesielt gjennom sin storsatsing "Fra Fjellgard til Fjellgard langs Lysefjorden". I 2004 kåret National Geographic Fjordnorge til verdens fremste reisemål, hvorav Lysefjorden er den sørligste og den som ligger nærmest kontinentet. Eksisterende vannkraftutbygginger langs fjorden er meget omfattende, og de gjenværende vassdrager er derfor ekstra verdifulle å ta vare på.

STF ser positivt på en lang rekke tiltak som kan gi økt tilgang til "grønn energi", men ber likevel om at det fra politisk hold utøves en viss varsomhet når konkrete søknader om utbygging foreligger.

I forbindelse med aktuelle søknad Fossmark Nedre Kraftverk, ønsker STF spesielt å fokusere på følgende:

- 1. Reguleringen finner sted i Lysefjordens randsone, og inngrepet vil være synlig fra bl.a. vår nasjonale stolthet - Preikestolen.*
- 2. Enhver regulering i Lysefjordens randsone vil stå i grell kontrast til den formidable satsingen på dette området som Lysefjorden Utvikling har tatt initiativ til. Det planlegges bl.a. for gjenoppbygging av den ødelagte rutebåtkaien ved vassdragets utløp til Lysefjorden.*
- 3. Stavanger Turistforenings løype ("Lysefjorden Rundt") passerer igjennom området. En regulering her vil medføre at "berørte deler av elva blir omtrent tørrlagt i flere måneder", noe som klart påvirker naturopplevelsen negativt.*
- 4. Søknaden er til dels mangelfull. Spesielt finner vi det uheldig at Ambio's "konsekvensanalyse for biologisk mangfold ved utbygging av øvre del av Fossmarkåna" både er mangelfull og upresis. Vi mener at Ambio bør ta miljøanalysen mer seriøst enn et dagsbesøk i midten av desember, og samtidig i hovedsak referere til en undersøkelse foretatt i forbindelse med forrige konsesjonssøknad i området.*
- 5. Omfanget av inngrepet er ikke ubetydelig. Det skal etableres 367m rørgate med en diameter på 90cm, 360m + luftlinje, og terskel/demning og kraftstasjon skal også bygges.*
- 6. Samfunnsmessige virkninger må sies å være ubetydelige, skatteinntekter likeså.*

Basert på ovenstående, ber Stavanger Turistforening om at søknaden avvises.

Advokat T. Sekse uttaler på vegne av Møyfrid og Lars Overøye i brev av 24.07.08:

"Privatrettslig uenighet om fordeling av fallrettigheter

Etter å ha ligget som husmannsplass under gården Eiane ble Fossmark matrikulert som egen eiendom i 1677. Samme år ble gården delt mellom to brødre og er senere betegnet som Indre- og Ytre Fossmark. Skiftelinjen mellom brukene ble lagt etter Fossmark-elven. Indre Fossmark ble derest delt i to i 1868 og utgjør i dag gnr. 28 bnr. 1 og 2.

Ytre Fossmark ble delt samme år og utgjør i dag gnr. 28 bnr. 3 og 4.

Fallrettighetene til Fossmark-gården har ikke vært omfattet av delingene og ligger etter Overøyes oppfatning i sameie mellom brukene på Fossmark. Bnr. 4 vil anføre at de har en sameieandel som er markert høyere enn de 10,68 % som presenteres i konsesjonssøknaden.

Rettighetsforholdene bør etter vårt skjønn avklares før konsesjonsspørsmålet kan avgjøres.

Spørsmålet er også essensielt ved vurdering av søknad om tillatelse til ekspropriasjon av fallandel og såkalt nødvendige rettigheter.

Når det gjelder ekspropriasjonsspørsmålet bemerkes ellers at Møyfrid og Lars Overøye overfor konsesjonssøker har tilkjennegitt at de selv vurderer å utnytte rettigheten, eventuelt delta i et utnyttelsesfelleskap. Det er også presisert at man er åpen for forhandlinger, dersom konsesjonssøknad skulle bli innvilget.

De rettslige vilkår etter ervervsloven for å tillate ekspropriasjon foreligger pr. i dag ikke."

Søkers kommentar til høringsuttalelsene

Søker har i brev/e-post av 10.03.09 kommentert de innkomne høringsuttalelsene slik:

"Enkelte av uttalelsene inneholder merknader til planene i en slik grad at det er nødvendig å kommentere de nærmere.

Statens vegvesen ba om et nytt kart. Etter å ha vurdert planene i ly av det nye kartet har ikke Statens vegvesen noen merknader til utbyggingsplanene.

Fylkeskommunen forutsetter at en følger kulturminneloven ved eventuelle funn som kan ha interesse i den forbindelse.

Fylkesmannen har kommentert at rapporten om biologisk mangfold egentlig er laget i 2004 for kraftverket oppstrøms det omsøkte. Videre er der en del kommentarer knyttet til det visuelle/landskapsverdiene mm.

Stavanger turistforening kommenterer planene i en dels dramatisk ordvending. Kommentaren inneholder en del til dels upresise anførsler som gir et feil bilde av planenes innvirkning på området.

Forsand kommune har etter en del dokumentforsendelser gitt melding om et 2 punkts vedtak som er positivt til utbygging.

Naturvernforbundet i Rogaland har en del fremstillinger og beskrivelser som vi finner det riktig å korrigere noe. De er i mot utbygging.

Målfrid Overøye har via sin advokat fremsatt noe som ikke har rot i virkeligheten og dette korrigeres i dette brevet.

Kommentar til hver enkelt høringsuttale:

Statens vegvesen ba om et nytt kart. Etter å ha vurdert planene i ly av det nye kartet har ikke Statens vegvesen noen merknader til utbyggingsplanene.

Fylkeskommunen v/fylkesutvalget forutsetter at en følger kulturminneloven ved eventuelle funn som kan ha interesse i den forbindelse. De tilrår at det blir gitt konsesjon.

Fylkesmannen v/miljøvernavdelingen har kommentert at rapporten om biologisk mangfold egentlig er laget i 2004 for kraftverket oppstrøms det omsøkte.

Dersom en leser denne rapporten og studerer omsøkt influensområde vil en se at rapporten vil være dekkende også for dette korte strekket. Dette fordi det ligger i fortsettelsen av det førstnevnte og i det samme landskapet, samme type elveleie osv.

Det var vurdert å foreta en ny rapport, men det ble konkludert med at forholdet i rapporten også var dekkende ned til flaten nedstrøms kraftverket.

Fylkesmannen vurderer at utsprenging av inntak, inntaksterskel og linjetilknytning via luftspenn kan bli dominerende landskapselementer. Til dette vil vi opplyse at dette kan gjøres uten at det sprenges ut i elveleiet og at sprengnings-inngrepet kan skjules. Inntaksterskel inne på søkers kulturbeite kan skjules ved hjelp av stedlige masser, slik at det ikke blir et dominerende landskapselement, men heller et innslag av naturlig arrondert søkk i terrenget.

Den nevnte luftlinjen på 360 meter kan legges som jordkabel opp til tilknytningspunktet, slik at den ikke blir et element i det hele tatt.

Søker er med andre ord villig til å tilpasse disse tekniske bygge-elementene som nevnt ovenfor for å imøtekomme også andre høringsparters vurderinger omkring dette.

Til Fylkesmannens siste punkt som gjelder vannføringen må det sies at det om sommeren i fint vær uansett vil være for lite vann til strømproduksjon. Da renner hele tilsiget og ikke bare minstevannføringen i elva. Ved vannføringer store nok til at turbinen kan gå, vil området rundt ha en mengde små og mellomstore bekker med tilsvarende vannføring, og det korte strekket hvor vannet ledes via rørgaten vil ikke ha så store skadevirkninger visuelt som det skrives her. Det blir ofte overfokuset på den lille berørte strekningen i stedet for områdets helhet.

Det nevnes at området er registrert med nasjonal interesse i registreringen "Vakre landskap i Rogaland" Dette er en registrering uten juridisk eller annet fundament og blir ofte lansert som verneklauseler, som er noe helt annet.

Parkeringsplassen det nevnes, ligger på Skrøyla, på andre siden av et høydedrag, ned mot Øvre Eiane og fra dette utgangspunkt kan ikke kraftverket sees. Stien fra parkeringsplassen og innover i terrenget går utlukkende på den gamle anleggsveien, paradoksalt nok et inngrep i forbindelse med bygging av kraftlinjer i området. Deler av inngrepet kan glimtvis ses fra første del av veien, dersom turistene velger å ha fokus ned på gardsbruket med bygninger og omliggende beite som vil være en intrigert del av det bildet en ser fra denne veien. Vi mener at det overhodet ikke er grunnlag for å bruke dette som en ulempe for turaktiviteten i området.

Fylkesmannen glemmer også at det er søker som drifter kulturlandskapet og som i fremtiden skal drifte kulturlandskapet som skal gi gode turopplevelser. Vi vil påpeke at for allmenhetens bruk av området, herunder turisme inkludert, er det ikke noen foringelse av turopplevelsene av betydning etter en utbygging. Det må ikke glemmes at det søkes om en lite inngrep like ved gården hvor det alltid vil være tekniske inngrep og aktiviteter. Dette er ikke inngrep i vill natur.

Vår henstilling er at en ser realiteten i at inngrepet verken ligger langs turvei eller i et blikkfang-område, men like ved gården, på innmark. Det er ikke grunnlag for å bruke turisme fra Skrøyla som motargument.

Noen få kjører til selve Fossmark og snur ved brua oppstrøms kraftveket. Disse vil kunne se deler av elveleiet på vegen opp. Både stasjon og inntak vil her være bakgrunns-elementer i et landskap bestående av gårdbygninger, andre bygninger og kulturbeite mm.

Stavanger turistforening (STF) kommenterer planene i en ordvending som ikke helt stemmer med virkeligheten. Utbyggingen, kalt reguleringen, finner sted i et område som av STF blir kalt randzone. Det skulle vært nevnt at gården som tiltaket ligger på også i så fall ligger i randsonen, dvs. tiltaket blir liggende i allerede eksisterende bebygget område.

Tiltaket ligger 3,2 km fra Preikestolen og på den avstanden må vi myse for å klare se en driftsbygning som er 5 ganger så stor som stasjonsbygningen. Vi forstår at Preikestolen er et godt argument for utenforstående, men lokalbefolkningen drar på smilebåndet når det nevnes at tiltaket vil være et problem for langsente turister. Det er etter vår mening ikke et reelt argument i denne saken.

Det nevnes videre at det planlegges en oppbygning av den ødelagte rutebåtkaien ved vassdragets utløp. Det er nettopp slike tiltak søker og lokalbefolkningen støtter og styrker, som et ledd i å bevare lokalhistorie og kulturlandskap. Å bruke det mot søker for et tiltak som ønskes bygget nesten 1 km. der i fra er å vurdere konsekvenser noe vidt.

Turistforeningens løyper vil, dersom de passerer fra Skrøylå bare glimtvis og bare i begynnelsen kunne gi noe overblikk ned mot søkers gård og omsøkt tiltak. Skulle en løype gå fra parkeringsplassen fra Fossmark og innover, vil en allerede ha passert gården og kraftverket i bil.

Elva kan oppleves tørr i flere måneder uten at det bygges ut noe kraftverk. Det er tross alt i vannrike perioder det produseres mest. Men at det i det omsøkte prosjektet kan produseres kraft av ca 60-65% av den totale avrenning kan ikke stikkes under en stol. Denne vannmengden vil ikke renne i elva i berørt strekning.

STF's påstand om at Ambios rapport "både er mangelfull og upresis" faller på si egen urimelighet, det er en seriøs rapport.

Når det gjelder omfanget av inngrepet ser vi at dette bedre kan tilpasses de anførsler vedr. landskapselement som er innkommet, og avbøtende tiltak er nevnt i dette brevet i avsnittet hvor vi kommenterer Fylkesmannen.

Samfunnsmessige virkninger er betydelige, så lenge søker har etablert seg med nytt hus på gardsbruket og satser på gardsdrift, og følgelig får bedre tid og ressurser til å drifte kulturlandskap, dersom mer av inntekten kan komme fra kraftproduksjon, kontra arbeid utenfor bygda. Det må ikke glemmes at inntekter fra et kraftverk ikke er så arbeidskrevende, og følgelig får søker mer arbeidsressurser til gardsdrift og ytterligere landskapspleie og drifting av kulturlandskap. Det er i seg selv samfunnsmessig virkning.

Forsand kommune har etter en del dokumentforsendelser gitt melding om et 2 punkts vedtak som er positivt til utbygging. I tillegg har saksbehandler påpekt at det etter hans syn er en mangelfull studie av konsekvenser for biologisk mangfold som presenteres i søknaden. Det hevdes videre at det er en helt annen vegetasjon og miljøforhold for øvrig.

Vi har vanskelig for å se hva som menes her, men det har, som tidligere nevnt vært vurdert om det ville være av betydning med en tilleggssrapport til den første, men etter befaringer ser vi at elveleie er av samme type og at inngrep for øvrig foregår på kultivert innmark og at vi ikke har elementer som ikke allerede er vurdert. Det må poengteres at den eksisterende rapporten har vurdert et influensområdet som går delvis inn over søkers tiltaksområde. Dette gjelder i stor grad fauna og fisk.

Naturvernforbundet i Rogaland har i første avsnitt "smørt på" så mye at vi ikke kan si annet enn at den omsøkte regulering ikke er så god synlig som de hevdes.

Videre er de særs kritisk til at en utbygging skal bidra til å redusere naturopplevelsen for de 100 000 turgåere som hvert år bestiger Prekestolen. De glemmer å nevne at Prekestolen ligger 3,2 km borte og at inngrepet etter utbygging ikke er synlig på denne avstanden. Også her må vi minne om at tiltaket i tillegg ligger nesten 1 km fra fjorden.

At tiltaket på søkers gård skal redusere fremtidige muligheter for å utvikle et fremtidig reiselivstilbud i fjorden, er i denne sammenheng helt meningsløs ytring. At svaberget forsvinner for godt er også en tafatt bemerkning som vi ikke helt kan forholde oss til. Det vil til

tider flomme store vannmengder over svabergene i alle store vannføringer, hvor driftsvann på 1,5 m³ blir et ubetydelig vannuttak. Det kan flomme inntil 20 m³/s i store flommer.

Når det gjelder artsrikdom som nevnes i kommentaren så må vi påpeke at dette står i rapporten fra Ambio, og er ikke noen ny oppdagelse gjort av Naturvernforbundet. Herunder er både Fossekall og ørreten nevnt. Det antas at ørreten slipper seg ned i større vannføringer. Fossekall får nødvendigvis ikke redusert matsøk av et elvekraftverk som er normalt dimensjonert.

Vi merker oss antydningene naturvernforbundet har ovenfor biologene i denne saken, og velger å ikke kommentere dette ytterligere.

Støy fra kraftverkene (begge) skal dempes og er normalt ikke noe problem for landskapet.

Vedlagte fotos fra Naturvernforbundet er tatt delvis utenfor allfarvei, tre av disse er tatt inne på søkers private eiendom hvor det ikke er turgåere i det hele tatt. Bilde 4 viser oppstrøms inntaket og er snarere et eksempel på hva søker har valgt å spare, enn hva som blir berørt.

Bilde 5 viser den delen av elvestrekningen som stedvis er synlig når en kjører forbi.

Målfrid Overøye har via sin advokat fremsatt noe som ikke har rot i virkeligheten.

Det er lite i dette brevet som kan tas videre seriøst, da det meste er usannheter og feilaktige fremstillinger.

Det sies i brevet at Målfrid Overøye skal ha tilkjennegitt på et tidligere tidspunkt at de er åpne for forhandlinger dersom det skulle bli gitt konsesjon. En vil derfor her vise til brevene som søker har mottatt fra Overøye, datert hhv. 19.november-2007 og 7.desember 2007, hvor det ikke er noen slike interesser eller holdninger, det har kun vært en holdning at ethvert initiativ skal drepes og all bygging skal stanses. At de er og har vært åpne for forhandlinger er ikke sant.

Overøye er bitter på en annen kraftutbygger, og har også prøvd alt for å ødelegge og forhindre fremdrift for denne. Dette blandes også inn i brevet fra advokaten, noe som illustrerer at Overøye er på kollisjonskurs med begge naboene. Det må opplyses at Overøye ikke bor i kommunen.

Overøye konkluderer i brev til søker datert 7. desember-2007 med at alle privatrettslige avtaler må være i orden før det kan søkes om konsesjon, og at de ved å ikke undertegne avtalene hadde klart å stoppe kraftverket.

Det er, og har vært helt umulig å komme i kontakt med ekteparet Overøye i hele prosessen. De svarer ikke på telefoner fra søker eller konsulent, og en har vært nødt til å levere henvendelser direkte på døren. Dette, sammenholdt med alle forsøk på å sette en stopper for en utbygging ville heller ikke vært noe grunnlag for samarbeid, det faller på sin egen urimelighet.

Videre har advokat Sekse tatt opp en del historikk vedrørende bruket som det søkes ekspropriasjon fra og på en ugrunnet måte konkludert med at med dette må prosessen stoppes og legges dødt.

Det har vært utskiftninger/jordskifter i Fossmark i moderne tid og alle slike forhold er avklart for lengst og er ikke lenger gyldige tema. Det finnes pr. i dag ikke noen slike uavklarte rettigheter, det finnes bare en grunneier som har vanskelig for å rette seg etter avklaringene i det jordskifte som har ligget i moderne tid.

De rettslige vilkårene etter oreigningsloven foreligger helt klart og tydelig, det nytter ikke å fremme en fiktiv uenighet om størrelsen på sameiedelen. En må i så fall spørre seg hvorfor den fremmes i en høringsuttalelse til NVE hvor hensikten er å torpedere søkers prosjekt, og ikke tidligere, all den tid størrelsen på sameiepartene har versert i mange sammenhenger før, og således har vært kjent for Overøye i lange tider.

Vi tar sterkt avstand fra slike fiktive anførsler som er anført i høringsuttalelsen fra Overøye, og vil antyde at juristen i dette tilfellet utviser dårlig skjønn når han går så langt som å være med på fiktive anførsler for å stoppe en konsesjonssøknad på feilaktig grunnlag.

Vi ber NVE se bort fra disse anførsler og ikke la slike spekulative handlemåter føre frem. Samtidig gjengir selv Overøye i sine brev at både søker og konsulent har vært på dør i anledning å forsøke å komme til en enighet om tilgang på de siste 10 % av fallet. Alt er prøvd i så måte.

Etter NVEs befarung 14.05.2009 NVE ønsket to av høringspartene som var med på befaringsrunden å kommentere det omsøkte tiltaket ytterligere.

Naturvernforbundet i Strand kommenterer følgende i e-post av 20.05.2009

"Jeg viser til sluttbefaring i nedre Fossmark 14 Mai og takker for invitasjonen hvor vi fikk delta for å fremme synspunktene til naturvernforbundet angående utbygging av nedre Fossmark kraftverk.

Vi vil gjerne gjenta at hovedpoenget vårt, er bekymring for landskapsbildet på sørsiden av fjorden, hvor den miljøskapende synlige delen av Fossmarkelva vil forsvinne. Dette vil forringe kvaliteten av opplevelsen for både friluftsliv, turgåere og framtidens fastboende i området.

Lysefjorden er et internasjonalt kjent turistområde og vi ser på denne "bit for bit" utbyggingen i den større sammenhengen med framtidig bruk av området.

Når dette er sagt, vil vi også gjerne kommentere allerede omsøkte utbygginger, og søknader som sannsynligvis vil komme på Nordsiden av Lysefjorden.

Vi anser nordsiden av Lysefjorden med elvene som drenerer til fjorden og Jørpelandsheiene, som et meget viktig naturområde som må skånes for videre utbygging.

Her er det, foreløpig, enda større grad av friluftsliv fra lokalbefolkning enn på sørsiden av fjorden, samt at internasjonale turister besøker Preikestolområdet i tusentall årlig.

På nordsiden vil jeg spesifisere at de viktigste aktuelle stedene å ta vare på er elver og bekker som drenerer til fjorden: Dette er Revsåna, Troppavatnelva, Hengjaneelva, Brattielva og Skurvedalsåna.

I Jørpelandsheia er det: Sandvatnet (allerede omsøkt), Lågalia og utbygging av Kaldal / Kaldalstjørn (allerede omsøkt).

Disse elvene/vassdragene som vi her nevner ligger, alle innenfor den foreslåtte Preikestolen nasjonalpark som nå er under vurdering.

Vi håper dere tar med disse kommentarene i de videre vurderinger, og at dere også har mulighet for å dele de med andre saksbehandlere som er involvert i utbyggingssøknader som berører nevnte områder."

Målfrid Johanne og Lars Overøye påpeker i brev av 11.06.2009 at tiltaket ikke er godt nok opplyst med tanke på eiendom og private rettigheter. I tillegg blir det påpekt at det under befaringen ikke ble gitt gode nok svar på hva en ev. ekspropriasjon ville innebære.

Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader

Om søker

Oddgeir Fossmark er grunneier og innehar om lag 60 % av fallretten og har avtale om leie av ca. 30 % av øvrige fallrettigheter. Oddgeir Fossmark har søkt om å ekspropriere øvrige rettigheter, som Målfrid Overøye innehar.

Om søknaden

Det søkes om tillatelse etter vannressursloven § 8 til å bygge Fossmark Nedre kraftverk i Fossmarkåna i Forsand kommune med inntak på kote 193 og kraftstasjon på kote 152. En utbygging vil gi en årlig middelproduksjon på 1,7 GWh med en installasjon på 486 kW. Det er foreslått et slipp av minstevannføring på 70 l/s som tilsvarer 7 % av middelvannføringen.

Det er videre søkt etter oreigningsloven om samtykke til ekspropriasjon av nødvendig fallandel og nødvendige rettigheter til å gjennomføre tiltaket.

Beskrivelse av området

Planområdet ligger i Forsand kommune i Rogaland. Fossmarkåna drenerer ut i Lysefjorden med prekestolen på motsatt side av fjorden. Planlagt berørt strekning går i øst – vest retning. Fossmarkåna er stri og renner stort sett over sva med noe grovt bunnsubstrat i kulpene. I store deler av influensområdet er det liten overdekning og en kan se noe fjell i dagen. Området er preget av jordbruk og det er etablert både veier og bebyggelse like i nærheten. I midtre del av influensområdet er det ei fuktig kløft som skiller seg fra resten av influensområdet.

Eksisterende inngrep i vassdraget

Ovenfor planlagt utbyggingstrekning er et relativt nytt småkraftverk i drift. Tiltaksområdet ligger like ved et jordbruksområde med etablerte veger og bebyggelse. I følge søknaden ble elva lagt om på 1980 tallet og renner nå i det gamle flomløpet.

Teknisk plan

Inntak

Inntaket er planlagt på kote 193. Det er planlagt støpt en terskel som leder vannet inn til en inntakskum ved elvebredden. Dammen skal bestå av 350 mm tykk betong og vil få en lengde på 7 meter med sider på ca 8 meter.

Rørgate

Rørgata vil få en lengde på ca. 370 m og en diameter på 0,9 meter. Rørgata er planlagt på sørsiden av elva og er planlagt nedgravd/nedsprengt, eventuelt overdekket der det ikke er mulig å sprengte/grave ned rørgaten.

Kraftstasjon

Stasjonsbygningen vil bli plassert i dagen på sørsiden av elva med utløp på kote 152.

Kraftstasjonen er planlagt med en maksimal slukeevne på $1,5 \text{ m}^3/\text{s}$ og minimum slukeevne på $0,15 \text{ m}^3/\text{s}$. Til sammenligning er middelvannføring ved inntaket beregnet til $1 \text{ m}^3/\text{s}$ og alminnelig lavvannføring til $0,062 \text{ m}^3/\text{s}$.

Elektriske anlegg

Kraftverket vil bli installert med en generator med effekt på 486 kW og en ytelse på 0,54 MVA og en spenning på 0,7 kV. Transformatoren får en ytelse på 0,59 MVA og en omsetning på 0,7/11 kV.

Kraftverket vil bli koplet til 11 kV nettet med en 360 m langt kabel fra kraftstasjonen til eksisterende nett ved gården til søker. Kabelen vil sannsynlig bli lagt som jordkabel.

Veier

Det er planlagt en permanent adkomst til kraftstasjonen på ca. 50 meter.

Massetak og deponi

Det er planlagt å benytte massene fra grøft til det planlagte tiltaket. Masser ut over masser fra grøft er planlagt hentet fra kommunens sandtak.

Hydrologiske virkninger

Fossmark Nedre kraftverk vil nytte et nedslagsfelt på ca. $11,1 \text{ km}^2$. Middelvannføringa ved inntaket er $1 \text{ m}^3/\text{s}$ og alminnelig lavvannføring er beregnet til ca $0,062 \text{ m}^3/\text{s}$. For sommersesongen er 5 persentil verdien beregnet til $0,137 \text{ m}^3/\text{s}$ og for vintersesongen $0,057 \text{ m}^3/\text{s}$. Kraftstasjonen er planlagt med en maksimal slukeevne på $1,5 \text{ m}^3/\text{s}$ noe som tilsvarer om lag 150 % av middelvannføringen. Minste slukeevne er oppgitt til $0,15 \text{ m}^3/\text{s}$. Det er forutsatt slipping av minstevannføring på 70 l/s hele året.

Produksjon og kostnader

Søker har beregnet gjennomsnittlig kraftproduksjon i Fossmark Nedre kraftverk til ca. 1,7 GWh/år fordelt på 0,64 GWh vinterproduksjon og 1,06 GWh sommerproduksjon. Byggekostnadene er estimert til 3,8 mill. kr. Dette gir en utbyggingspris på 2,23 kr/kWh.

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Det vil likevel være søkers ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten i prosjektet.

Arealbruk og eiendomsforhold

Inntaksbassenget vil demme opp et areal på om lag 70 m^2 . Rørtraseen vil legge beslag på rundt 1100 m^2 . I tillegg vil etablering av kraftstasjon og vei til kraftstasjon, kreve et areal på til sammen 275 m^2 .

Det er søkt om ekspropriasjon på 10,68 % av fallrettigheter og grunn. I følge søker er det forsøkt å komme til en avtale. Ut i fra høringsuttalelse og NVEs befarings har det vært kontakt mellom partene uten at det på nåværende tidspunkt er oppnådd enighet.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Tiltaket ligger i LNF område.

Samlet plan (SP)

Utbyggingen er under gjeldende grense for behandling i SP, og det finnes heller ikke andre SP-prosjekt som berøres av utbyggingen.

Verneplan for vassdrag

Prosjektet berører ikke vassdrag vernet i verneplan for vassdrag.

Inngrepsfrie områder

En utbygging vil i følge søknaden ikke føre til reduksjon av INON områder.

Nasjonale laksevassdrag

Utbyggingen berører ikke nasjonale laksevassdrag.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 14.05.2009 sammen med representanter for søkeren, kommunen, Naturvernforbundet i Rogaland og representant for rettighetshaver til rettigheter som søkes ekspropriet. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Forsand kommune er positiv til utbygging av småskala kraftverk som tillegg til landbruk. Kommunen har ingen innvendinger til konsesjonssøknaden.

Fylkesmannen i Rogaland går i mot en konsesjon ut fra de foreliggende fakta. Fylkesmannen mener at virkningene på landskap er betydelige og en kraftproduksjon på 1,7 GWh kan ikke forsvare inngrepene i området. I tillegg påpeker fylkesmannen at det er usikkerheter knyttet til virkninger for biologisk mangfold.

Rogaland fylkeskommune går inn for at det gis tillatelse til bygging av Nedre Fossmark kraftverk med forutsetning om at kulturminneinteressene ivaretas i samsvar med bestemmelsene i kulturminneloven.

Statens vegvesen ingen merknader til søknaden.

Naturvernforbundet i Rogaland frarår bygging av Fossmark Nedre kraftverk. Dette begrunnes med elvas verdi for friluftsliv og som landskapselement. Naturvernforbundet peker også på elvas betydning for fossefall og gjør oppmerksom på at fossefallens habitat allerede har blitt redusert med utbyggingen av øvre del av vassdraget. Naturvernforbundet er kritisk til arbeidet til konsultentselskapet som har utført biologisk mangfold rapporten, som er en kopi av undersøkelsen for utbyggingen av Fossmark øvre kraftverk. I tillegg er feltundersøkelsen i denne rapporten utført i desember, en årstid som gir et svakt grunnlag for konklusjoner om de naturmessige forhold. Naturvernforbundet påpeker at søknaden for kraftverket i nedre del må ses i sammenheng med eksisterende utbygging av øvre del. Dette gjelder også for støy fra begge kraftverkene.

Stavanger turistforening frarår en utbygging av Fossmark Nedre kraftverk. Det pekes her på områdets verdi for friluftsliv og elva som landskapselement. Turistforeningen bemerker at

eksisterende vannkraftutbygginger langs fjorden er meget omfattende, og de gjenværende vassdrag er derfor ekstra verdifulle og bør tas vare på. Det påpekes at søknaden er til dels mangelfull og spesielt biologisk mangfold rapport.

Advokat Per T. Sekse uttaler seg på vegne av fallrettighetshavere Lars og Møyfrid Overøye. Her påpekes det at det fortsatt er privatrettslig uenighet om fordeling av fallrettigheter og at rettighetsforholdene bør avklares før konsesjonsspørsmålet kan avgjøres. Advokaten påpeker at de rettslige vilkår etter oreigningsloven for å tillate ekspropriasjon ikke foreligger pr. i dag. Dette begrunnes med at Overøye har vært åpne for forhandlinger.

Tiltakets virkninger - Fordeler og skader/ulempes

Nedenfor har vi gitt en oversikt over hva NVE anser som de viktigste fordelene og skadene/ulempene ved den planlagte utbyggingen:

Fordeler

- Prosjektet vil i følge søknaden gi ca. 1,7 GWh i ny årlig kraftproduksjon.
- Tiltaket vil gi inntekter til grunneierne.

Ulemper

- En utbygging vil medføre redusert vannføring i Fossmarksåna og medføre noe landskapsmessige virkninger sammen med enkelte ulemper for biologisk mangfold i og langs elva.

NVEs vurdering

Den planlagte utbyggingen gjelder et elvekraftverk med inntaksdam i betong, nedgravd/nedsprengt rørledning, kraftstasjonsbygning, vei og tilkobling til eksisterende fordelingsnett. NVE vurderer prosjektet til å ha akseptabel lønnsomhet. Høringsuttalelsene som har kommet inn er delt i synet på den omsøkte utbyggingen. Fylkesmannen, Naturvernforbundet og Turistforeningen frarår ei utbygging der hovedargumentene er de negative konsekvensene tiltaket vil få for landskap og friluftsliv. Kommunen og fylkeskommunen anbefaler ei utbygging. Under NVEs kvalitetssikring av søknaden ble det klart at søker ikke hadde avtale om leie av all fallretten og tilgang til andre øvrige rettigheter i det planlagt utbygde området. Det ble derfor søkt om samtykke til ekspropriasjon for de manglende rettighetene og rettigheter for gjennomføring av utbyggingen.

Biologisk mangfold og viktige naturområder

Ut fra søknaden og høringsrunden er det ikke registrert rødlistearter eller verdifulle naturtyper i influensområdet. Kommunen, fylkesmannen, naturvernforbundet og turistforeningen kommenterer i sine høringsuttalelser at biologisk mangfold rapporten er for dårlig og at den ikke er representativ for den planlagt berørte elvestrekningen. NVE er til en viss grad enig med høringspartene siden søker har brukt en rapport som i hovedsak gjelder en annen elvestrekning, lengre opp i vassdraget enn det som er tilfelle for Fossmark Nedre kraftverk. NVE stilte derfor med egen kompetanse på biologisk mangfold under befaring. NVE har mulighet til å be om tilleggsopplysninger etter befaring. I denne saken har vi ikke funnet det nødvendig. NVE vil bemerke at det ikke er krav om utarbeidelse av miljørapport til konsesjonssøknad for minikraftverk.

Den planlagt berørte elvestrekningen er lite egnet som gyte- og oppvekstområde for fisk. Det er i følge konsesjonssøknaden ikke kjent at området har spesiell verdi for fugl eller pattedyr. Fossekall blir i følge miljørapporten ofte observert i Fossmarkåna og hekker antagelig her. NVE mener det er viktig å ivareta hekkeområder og områder til næringssøk for fossekall. Den reduserte vannføringen vil medføre at vanntilknyttede organismer og fossekall vil bli negativt påvirket. Floraen synes etter NVEs oppfatning å være på et ordinært nivå. Slipp av en sesongbasert minstevannføring vil etter vårt syn kunne redusere negative påvirkninger på biologisk mangfold i tilstrekkelig grad.

Landskap og friluftsliv

Den planlagte kraftstasjonen vil ligge i underkant av 1 km ovenfor elvas utløp i Lysefjorden. Området hvor kraftstasjonen tenkes bygd ligger ved et jorde like ved elven. En utbygging som omsøkt vil føre til en betydelig reduksjon av vannføringen på den berørte strekningen deler av året, men flomoverløp vil tidvis sikre vannføring utover minstevannføringen på elvestrekningen. Med en slukeevne på ca. 150 % av middelvannføringen vil det i perioder være minstevannføringsslippet sammen med tilsiget fra restfeltet som vil utgjøre vannføringen på strekningen.

Fylkesmannen, Naturvernforbundet og Turistforeningen frarår ei utbygging pga. områdets verdi for friluftslivet og elva som landskapselement. Utbyggingen vil berøre en elvestrekning på om lag 370 m. Den berørte elvestrekningen går omtrent i hele sin lengde over berg og sva og er synlig fra vei og tursti som går ovenfor området. Slipp av en sesongbasert minstevannføring vil etter vårt syn i tilstrekkelig grad kunne opprettholde elva som landskapselement.

De største fysiske inngrepene vil etter NVEs syn være i form av anleggelse av rørtrasé og inntaksdam i et område med liten overdekning og en del berg i dagen. Fylkesmannen gjør oppmerksom på at området er registrert med verdi av nasjonal interesse i en registrering gjort av Rogaland fylkeskommune. Rogaland fylkeskommune har i sin høringsuttalelse ikke nevnt dette. De mener derimot at Fossmark Nedre kraftverk er et lite kraftverk med jevnt over lavt konfliktnivå og tilrår en utbygging. Fylkesmannen påpeker at en utbygging vil komme i konflikt med landskapsverdiene. Turistforeningen og Naturvernforbundet bemerker at tiltaket vil bli synlig fra Preikestolen. NVE ser at en ev. utbygging kan virke skjemmende under en anleggsfase også fra lengre avstand enn ikke så langt unna som Preikestolen. Utbyggingen må ses over et noe lengre tidsperspektiv og vi mener at tiltaket etter hvert ikke vil bli et skjemmende element dersom det tas nødvendige hensyn i detaljplanleggingen og i byggetiden. Dette vil NVE kunne følge opp i medhold av standardvilkår. I tillegg gjør fylkesmannen, Naturvernforbundet og Turistforeningen oppmerksom på turstien som går ovenfor det planlagt utbygde området. Etter å ha lest høringsuttalesene og selv sett området som berøres fra turstien, mener NVE at det ved en ev. konsesjon må settes en noe høyere minstevannføring sommerstid enn omsøkt av hensyn til å ivareta landskapsverdien.

Influensområdet er stort sett inne på jordbruksareal og i følge søknaden vil prosjektet gi søker bedre vilkår til å drive gården slik at kulturlandskapet blir opprettholdt, noe som NVE ser som positivt i denne saken. NVE mener at med istandsetting av terreng etter endt anleggsperiode vil virkninger for landskapet som følge av tekniske inngrep være begrenset.

Gitt at søker tar hensyn ved at rørgaten graves/sprenges ned der det er mulig, området arronderes, det ikke sprenges i elveleiet og at det slippes tilstrekkelig minstevannføring, mener NVE at tiltaket vil være akseptabelt i forhold til landskapsmessig påvirkning og friluftsinnteresser. Fra midtre deler av influensområdet med ei markert kløft vil det etter NVEs syn være krevende å legge rør og det kan her være hensiktsmessig å legge rør i dagen eller med overdekning. Detaljene rundt rørtrasé, inntak og landskapsmessige forhold vil bli ivaretatt gjennom NVEs godkjenning av detaljplanene og oppfølging i byggetiden dersom det gis konsesjon.

Kulturminner

Det er ikke kjent at tiltaket vil komme i konflikt med automatisk fredete kulturminner.

Fylkeskommunen har registret et gammelt brufundament som ikke er registrert tidligere. NVE mener forholdet til kulturminner ikke har avgjørende betydning for konsesjonsspørsmålet siden ev. nye funn kan ivaretas gjennom standardvilkår om kulturminner som vil tas inn i en ev. konsesjon.

Samfunnsmessige virkninger

For Fossmark Nedre kraftverk vil eier- og driftsinteressene ha lokal tilknytning og kan være et bidrag til å styrke bosetting og fortsatt drift av jord og kulturlandskap hos den enkelte grunneier. NVE ser det som positivt at tiltak kan bidra til å styrke økonomien ute i regionen. Vi vil likevel bemerke at vi ved mindre kraftutbygginger, som her, også legger betydelig vekt på at det skal være enighet mellom partene da de overordnede samfunnsmessige interessene vanligvis er av begrenset verdi. Mer om dette under avsnitt om ekspropriasjon.

Sumvirkninger

I Fossmarkåna er det allerede bygd et småkraftverk litt lengre opp i vassdraget. Under NVEs befaringsfor Fossmark Nedre kraftverk vurderte NVE samtidig sumvirkningene av å bygge to kraftverk i det samme vassdraget. NVE ble da oppmerksomme på at det eksisterende kraftverket avga mye støy og det var her gjort et dårlig opprydningsarbeid ved kraftstasjonen. NVE mener at det i et område der det ev. vil komme to kraftstasjoner i umiddelbar nærhet må det legges ekstra vekt på støydemping og opprydding etter endt anleggsarbeid. NVE mener at det er en forutsetning ved en ev. utbygging av Fossmark Nedre kraftverk at det tas spesielt hensyn til disse forholdene. Dette vil bli ivaretatt av NVE gjennom standardvilkår for detaljplangodkjenning ved en ev. konsesjon.

Av biologisk mangfold vil fossekall få innskrenket sitt leveområde ytterligere. Strekningen på ca. 370 m som er planlagt berørt består av mye sva og grov stein. Vi mener at det er viktig å opprettholde drift av næringsdyr til områdene nedenfor utbyggingsområdet både av hensyn til fossekall og ev. ørret. Det er derfor av stor betydning at det slippes en viss minstevannføring hele året. Dette vil også sikre at selve utbyggingsstrekningen fortsatt kan ha en verdi og fremstå som et landskapselement med lokal verdi.

Oppsummering

NVE har vurdert planene slik de er forelagt. NVE mener det planlagte kraftverket, kan være et bidrag til å styrke den lokale bosettingen lokalt og ser dette som positivt. I tillegg vil kraftverket gi økt kraftproduksjon på ca. 1,7 GWh etter de foreliggende planer. Slipp av noe minstevannføring hele året vil sikre at vanntilknyttede arter kan opprettholde sitt livsgrunnlag. De landskapsmessige forholdene vil etter vårt syn også i tilstrekkelig grad bli ivaretatt med et slikt krav.

NVEs konklusjon etter vannressursloven

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Fossmark Nedre kraftverk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Dette vedtaket gjelder kun tillatelse etter vannressursloven.

Forholdet til energiloven

Oddgeir Fossmark har framlagt planer om installasjon av elektrisk høyspentanlegg som innebærer 360 meter 11 kV kabel til eksisterende linjenett. Virkningene av linjetilknytningen inngår i NVEs helhetsvurdering av planene, men er ikke avgjørende for konsesjonsbehandlingen.

Forsand Elverk er områdekonsesjonær. Vi finner det ikke nødvendig med en egen anleggskonsesjon etter energiloven for høyspenttilknytning til 11 kV nett. Nødvendige høyspentanlegg, inkludert transformering, kan bygges i medhold av nettselskapets områdekonsesjon.

Forsand Elverk har uttalt at det må påregnes et anleggstilskudd ved tilkobling av Fossmark Nedre kraftverk og til en forsterkning av linjenettet. Det er per i dag uklart om det er kapasitet i lokalt 11 kV nett. NVE vil derfor ikke godkjenne detaljplaner før tiltakshaver har dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet og at kostnadsfordelingen er avklart. Slik dokumentasjon må foreligge samtidig med innsending av detaljplaner for godkjennelse, jf. konsesjonsvilkårenes post 4.

NVEs vurdering og konklusjon etter oreigningsloven

NVE fører en streng praksis når det gjelder å gi samtykke til ekspropriasjon ved bygging av små kraftverk. Begrunnelsen for dette ligger i kravet om interesseovervekt, og det vil da være samfunnsmessig nytte som legges til grunn. Den private interessen tillegges liten vekt, og det vil derfor være mulig å få et avvikende resultat i avveining av konsekvenser etter vannressursloven og oreigningsloven i og med at i saker etter vannressursloven så vil også fordelene for private interesser inngå i vurderingen. For små kraftverk vil nytteverdien i de fleste tilfelle ikke være så stor at det gir grunnlag for at NVE gir samtykke til ekspropriasjon i stort omfang. Selv om det fra politisk hold er en uttalt målsetting å styrke satsingen på byggingen av små kraftverk innenfor miljømessig akseptable rammer, ikke minst som et ledd i å styrke lokal næringsutvikling, er NVE av den oppfatning at dette må forstås dit hen at det gjelder at de rettigheter som grunneiere allerede besitter eller oppnår råderett over gjennom avtale. Etter vårt syn er det ikke intensjonen at en i stort omfang skal kunne ekspropriere seg frem til å utnytte andres rettigheter som disse kanskje selv ønsker å utnytte på et senere tidspunkt eller som de av andre årsaker ikke ønsker skal eksproprieres. Fossmark Nedre kraftverk er planlagt som et minikraftverk med planlagt installert effekt på 486 kW og vil gi begrenset med kraft til samfunnet, ca. 1,6 GWh. For å kunne gi tillatelse til ekspropriasjon må tiltaket utvilsomt være til større samfunnsmessig nytte enn skade, jf. oreigningsloven, §2, siste ledd. Vi kan ikke se at dette kravet er oppfylt i dette tilfellet.

NVE gir ikke samtykke til ekspropriasjon av fallrettigheter og andre nødvendige rettigheter for gjennomføring av tiltaket da kravet om at inngrepet tvilløst er til mer nytte enn skade etter vår oppfatning ikke er oppfullt.

Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven

Post 1: Vannslipp

Følgende data for vannføring og slukeevne er hentet fra konsesjonssøknaden og lagt til grunn for NVEs vurdering av minstevannføring:

Middelvannføring	l/s	1000
Alminnelig lavvannføring	l/s	62
5-persentil sommer	l/s	137
5-persentil vinter	l/s	57
Største slukeevne	l/s	1500
Minste slukeevne	l/s	150

Det er foreslått et slipp av minstevannføring lik 7 % av middelvannføringen hele året noe som tilsvarer 70 l/s. I følge miljørapport og høringsinstanser er det ikke registrert rødlistearter eller verdifulle naturtyper som er avhengig av stor vannføring eller fuktighet fra elva. Slipp av noe minstevannføring vil etter vårt syn i tilstrekkelig grad være med på å opprettholde et visst biologisk vannavhengig liv i og langs vassdraget, samt ivareta landskapsmessige hensyn. På bakgrunn av miljørapport, befaring og en samlet vurdering av vassdraget, mener NVE at det må slippes en minstevannføring hele året, og med noe høyere minstevannføringslipp i sommersesongen siden overnevnte interesser da vil ha et større behov for vann. Vi fastsetter derfor minstevannføringen til 140 l/s i tiden 1.5-30.9 og 50 l/s resten av året. Dersom tilsiget er mindre enn dette, skal hele tilsiget slippes forbi inntaket og kraftverket skal ikke være i drift.

Fossmark Nedre kraftverk må slippe en noe høyere minstevannføring i sommersesongen sammenlignet med det ovenforliggende kraftverket. Den planlagt berørte vannstrengen er her mer eksponert for omgivelsene og har etter vårt syn større betydning for landskap og friluftsliv.

Totalt vil disse påleggene gi vil medføre et brutto produksjonstap på ca. 0,07 GWh sammenlignet med omsøkt minstevannføringslipp, og produksjonen blir ca. 1,63 GWh i et midlere år.

Ved inntaksdammen skal det etableres måleanordning for registrering av minstevannføring. Dataene skal forelegges NVE på forespørsel. Den tekniske løsningen for dokumentasjon av slipp av minstevannføringen ivaretas gjennom godkjenning av detaljplanen.

NVE presiserer at start-/stoppkjøring av kraftverket ikke skal forekomme. Driften av kraftverket må være slik at kjøringen blir mest mulig jevn, og med myke overganger.

Dersom tilsiget er mindre enn minstevannføringskravet, skal hele tilsiget slippes forbi.

Post 4: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

NVE vil ikke godkjenne detaljplaner før avklaring om nettilgang er avklart; jf. våre merknader foran i avsnittet om "forholdet til energiloven". På grunn av at det ikke er gitt ekspropriasjonssamtykke vil vi

også gjøre oppmerksom på at ved innsendelse av planer skal det foreligge dokumentasjon på at det er enighet mellom partene.

Detaljerte planer skal forelegges NVEs regionkontor i Tønsberg og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang. Detaljer i prosjektet, som utforming av inntaket, støydemping og miljøtilpasning av kraftstasjonen med mer, ligger under denne post.

Rørgaten skal graves/sprenges ned øvre deler av strekningen dersom NVE ikke godkjenner annet av miljømessige hensyn. Unntak er fra midtre deler av influensområdet der rørgaten skal krysse ei fuktig kløft og ned til den planlagte kraftstasjonen. På denne strekningen kan det være hensiktsmessig også å se på andre løsninger for å finne den miljømessig beste løsningen, men det settes ikke krav om boring på strekningen.

Endelig plassering og utforming av inntaksdammen må komme fram i detaljplanene. Utbygger må legge stor vekt på at rørgatetraseen blir så lite synlig som mulig etter at anlegget er ferdig.

Eventuelle terrengskader som følge av transport skal utbedres så raskt som mulig.

Post 5: Naturforvaltning

Vilkår for naturforvaltning tas med i konsesjonen selv om det i dag synes lite aktuelt å pålegge ytterligere avbøtende tiltak. Ev. pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

Post 6: Automatisk fredete kulturminner

Merknadene fra fylkeskommunen kommer inn under dette vilkåret. NVE forutsetter at utbygger tar den nødvendige kontakt med fylkeskommunen for å klarere forholdet til kulturminneloven § 9 før innsendelse av detaljplan. Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jf. kulturminneloven § 8 (jf. vilkårenes pkt. 3).

Post 8: Terskler m.v.

Dette vilkåret gir hjemmel til å pålegge konsesjonær å etablere terskler eller gjennomføre andre biotopjusterende tiltak dersom dette skulle vise seg å være nødvendig.

Andre merknader

"Forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker" gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.